

A novel method to simulate and optimize polymer optical fiber daylighting systems

Mehdi Tajaldini^{1*}, Fazeleh Morsalpour²

^{1,2}Department of Photonics, Graduate University of Advanced Technology, Kerman, Iran
m.tajaldini@kgut.ac.ir([Corresponding author](#))

Abstract

Optical fiber daylighting systems help enhance the efficiency of solar energy use in lighting systems in domestic, industrial, and agricultural sectors. A lot of work has been done on these systems, but the need for a reliable simulation method to reduce the tolerance, time, and cost is evident. In this regard, this paper proposes a novel method based on two powerful Optifiber and Zemax software for simulating and optimizing an optical fiber daylighting system to increase the efficiency of output power from the fiber. A comparison has been made among popular polymer fibers with OptiFiber software, which shows the maximum propagation of modes in PMMA polystyrene fiber. The detailed characteristics derived from Optifiber related to the selected fiber with a 1 mm diameter have been implemented in Zemax software, and a daylighting system has been simulated. The coupling of light into the optical fiber has been optimized with the Global Optimization Method based on the genetic algorithm. By selecting a 100-W source as the sun according to the AM 1.5 standard, the simulation indicates a transfer of 22 W of power. After optimization, this power increases to 30 W, which shows the role of optimization in increasing the efficiency to 36%. Practical results by testing a system with intensity measurement confirm the simulation results. As a result, by choosing the right fiber, accurately determining the characteristics, and optimizing coupling into the fiber, it is possible to help increase the efficiency of optical fiber daylighting systems.

Keywords: optical fiber, optical fiber daylighting system, PMMA fiber, Optifiber, Zemax, genetics algorithm, light coupling

Submit date: 2022/09/24
Accepted date: 2023/09/12

Corresponding author's name: Mehdi Tajaldini

Corresponding author's Address: Department of Photonics, Graduate University of Advanced Technology, Kerman, Iran

ارائه یک روش نوین جهت شبیه سازی و بهینه سازی یک سیستم روشنایی روز فیبر نوری پلیمری

نوع مطالعه: پژوهشی

مهدی تاج الدینی^۱، استادیار
فاضله مرسل پور^۲، دانشجو

۱ و ۲- گروه فوتونیک- دانشگاه تحصیلات تکمیلی صنعتی و فناوری پیشرفته- کرمان- ایران
m.tajaldini@kgut.ac.ir

چکیده: سیستم‌های روشنایی روز فیبر نوری به بهره‌وری در استفاده از انرژی خورشید در سیستم روشنایی در بخش های خانگی، صنعتی و کشاورزی کمک شایانی می‌کنند. کارهای زیادی روی این سیستم ها انجام شده است اما فقدان یک روش شبیه سازی مطمئن برای کاهش خطای مجاز در ساخت، زمان و هزینه، به چشم می خورد. در همین راستا، در این مقاله، یک روش نوین مبتنی بر دو نرم افزار قدرتمند Optifiber و Zemax، برای شبیه سازی و بهینه سازی یک سیستم روشنایی روز فیبر نوری با هدف افزایش بازده توان خروجی از فیبر ارائه شده است. مقایسه ای بین انواع مطرح فیبرهای پلیمری با نرم افزار OptiFiber انجام شده است که نشان دهنده انتشار حداکثری مد ها در فیبر PMMA پلی استیرن است. مشخصه های دقیق مستخرج از Optifiber مربوط به فیبر منتخب با قطر ۱ میلی‌متر در نرم افزار Zemax پیاده سازی و یک سیستم روشنایی روز شبیه سازی شده است. تزویج نور به درون فیبر نوری با روش Global Optimization مبتنی بر الگوریتم ژنتیک بهینه شده است. با انتخاب یک منبع ۱۰۰ وات برای خورشید مطابق استاندارد AM 1.5 شبیه سازی حاکی از انتقال ۲۲ وات توان است. پس از بهینه سازی این توان به ۳۰ وات افزایش می یابد که نشان از نقش بهینه سازی بر افزایش ۳۶ درصدی بازده دارد. نتایج عملی با آزمایش روی یک سیستم با اندازه گیری شدت، نتایج شبیه سازی را تایید می کند. در نتیجه، با انتخاب فیبر مناسب و تعیین دقیق مشخصه ها، و بهینه سازی تزویج به درون فیبر می توان به افزایش بازده سیستم های روشنایی روز فیبر نوری کمک کرد.

واژه های کلیدی: فیبر های نوری، سیستم های روشنایی روز فیبر نوری، فیبر PMMA، OptiFiber، Zemax، الگوریتم ژنتیک، تزویج نور

تاریخ ارسال مقاله: ۱۴۰۱/۰۷/۱۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۲۱

نام نویسنده‌ی مسئول: مهدی تاج الدینی

نشانی نویسنده‌ی مسئول: گروه فوتونیک - دانشگاه تحصیلات تکمیلی صنعتی و فناوری پیشرفته- کرمان- ایران

۱- مقدمه

مصرف برق و ایجاد طیف ساختگی خواهند داشت (Council, 1995; Lapsa et al., 2007).

۷۸ میلیون نفر به دلیل ناکافی بودن ویتامین D، دچار کمبود کلسیم هستند و ۱۵٪ از کارمندان ادارات از خستگی چشم در زیر نور مصنوعی شکایت دارند. بنابراین سیستم‌های روشنایی روز می‌توانند امکان قرار گرفتن فرد در معرض طیف طبیعی خورشید در طول روز در محیط مسقف را فراهم کنند تا علاوه بر تامین ویتامین D از تاثیرات مثبت نور خورشید بر روی بدن انسان از قبیل؛ ایجاد حس نشاط، کاهش اختلال عاطفی فصلی و غیره بهره مند شوند (Ullah, 2014).

سیستم روشنایی روز مبتنی بر فیبرهای نوری به عنوان یک سیستم برگزیده روشنایی روز، این امکان را فراهم می‌کند که بدون تلفات انرژی بتوان از نور خورشید حتی برای فضاهایی که تنها امکان استفاده از لامپ الکتریکی را دارند، بهره جست. این سیستم همچنین در محل‌های مختلفی مثل کشاورزی در مکان‌های مسقف، سنگرهای نظامی، انبارها، تونل‌های زیرزمینی، ساختمان‌های چند طبقه و محل‌هایی که امکان دسترسی به انرژی الکتریکی نیست و یا محدودیت سوخت وجود دارد، کاربرد دارند (Lapsa et al., 2007).

این سیستم تشکیل شده از: جمع کننده^۳ نور خورشید، فیبر نوری جهت انتقال، و پخش کننده^۴ نور جهت پخش در فضای اتاق. شایان ذکر است که در این‌گونه سیستم‌ها حذف قسمت‌های مضر طیف خورشید نیز با فیلتر امکان پذیر است. جمع کننده نور از عدسی ها و یا آینه ها تشکیل شده است. برای انتقال از فیبرهای چند مدی سیلیکونی، پلاستیکی و پلیمری استفاده می شود. پخش کننده ها در سیستم های هیبریدی، مشابه پخش کننده های لامپ های هالوژنی و LED ها هستند (Maxey et al., 2007).

بازده سیستم روشنایی روز فیبر نوری یکی از مسائل اصلی پیش روی محققین بوده است. طراحی و مدل سازی هر کدام از اجزاء و همچنین تزویج^۵ بیشتر نور به درون فیبر نوری برای افزایش بازده به طور تجربی مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته اند (Whang, 2019). در بحث جمع کننده ها محققین دریافتند که چیدمانی از عدسی ها بازده بالاتری را نسبت به هم‌تای مبتنی بر آینه ها بدست می دهد (Kumar et al., 2015). لنزهای فرنل به صورت، سلسه حلقه‌های متحد مرکزی که بر روی یک سطح صاف و با یک رابطه منظم مجتمع می‌شوند تا فاصله کانونی کوتاهی را به وجود بیاورند، به عنوان بهترین عدسی ها برای جمع کننده ها تعریف شده و منجر به افزایش بازده شده‌اند (Wang et al., 2018). درمیان انواع فیبرهای نوری، فیبرهای

جمعیت جهان در سال ۲۰۲۲ از ۸ میلیارد عبور کرده است و طبق گزارشات موسسه Census Bureau تا سال ۲۰۵۰ باید انتظار جمعیتی فراتر از ۹ میلیارد داشت (Bureau, 2022). نیاز روزافزون جوامع بشری به تولید مواد غذایی، روشنایی و توسعه تکنولوژی و سلامتی مستلزم مصرف انرژی بیشتر است. در حالی که ذخایر انرژی فسیلی محدود و با تولید گازهای گلخانه‌ای سلامتی بشر و محیط زیست را به خطر می‌اندازد. به همین دلیل آژانس بین‌المللی انرژی^۱ برنامه‌ای برای به صفر رساندن استفاده از سوخت‌های فسیلی تا سال ۲۰۵۰ در جهان ارائه کرده است تا فرصتی برای جلوگیری از فاجعه گرمایش بی‌رویه زمین و دیگر معضلات باشد (Potrč et al., 2021). در همین راستا اندیشکده IEA در پاریس خواستار افزایش سریع و گسترده سرمایه‌گذاری در انرژی‌های تجدید پذیر است. به طوری که تا سال ۲۰۳۰، ظرفیت تولید برق از خورشید به اندازه ۶۳۰ مگاوات و از باد ۳۹۰ مگاوات، چشم انداز این موسسه است (IEA, 2021).

بزرگترین منبع انرژی تجدیدپذیر خورشید است و سهم بزرگی از تولید برق را به خود اختصاص می‌دهد. در کنار تولید برق، برای بهره‌وری در مصرف انرژی و کاهش هزینه، در برخی موارد می‌توان مستقیم و بدون تبدیل به انرژی الکتریکی از نور خورشید برای کاربردهای حرارتی و روشنایی روز نیز بهره برد.

یکی از منابع اصلی مصرف برق و انتشار گازهای گلخانه‌ای در جهان، مربوط به روشنایی ساختمان‌ها و مراکز مسقف صنعتی و کشاورزی است. مصرف برق ناشی از روشنایی الکتریکی با مصرف ۴۰ تا ۵۰٪ از کل انرژی در حال تبدیل شدن به یک مشکل اساسی است. پاسخ به این مسئله می‌تواند گسترش سیستم‌های روشنایی روز^۲ باشد (Abd Rashid & Yusoff, 2015).

روشنایی روز، نقش بسزایی در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر دارد و این امکان را برای کاهش مصرف برق در توسعه پایدار فراهم می‌کند. توسعه یک سیستم جمع‌آوری و توزیع نور خورشید مناسب و کارآمد، ما را به راه‌حلی برای مسئله انرژی، که به طور فزاینده‌ای جدی‌تر شده است، هدایت می‌کند. تخمین زده می‌شود که ساختمان‌های کارآمد با نور روز مصرف انرژی روشنایی الکتریکی را بین ۵۰ تا ۸۰٪ کاهش می‌دهند.

سیستم‌های روشنایی روز کمک شایانی به بخش کشاورزی در مکان‌های مسقف می‌کند و طیف مورد نیاز گیاهان را به آن‌ها می‌رساند. در نتیجه بهره‌وری بالایی در تولید مواد غذایی گیاهی گلخانه‌ای بدون

Collector³
Diffuser⁴
Coupling⁵

International Energy Agency¹
Day lighting²

افزایش پیدا کرد. این روش می تواند با کاهش خطای مجاز در ساخت و کاهش هزینه و زمان کمک شایانی در راه پیاده سازی گسترده سیستم های روشنایی روز فیبر نوری با بالاترین بازده، باشد.

۲- روش و مواد

در روش پیشنهادی از دو نرم افزار Zemax و Optifiber به ترتیب برای مدل سازی فیبر نوری و شبیه سازی سیستم روشنایی روز فیبر نوری بهره برده شده است. در این روش ابتدا، فیبر منتخب در نرم افزار Optifiber مشخصه یابی می شود و سپس مشخصه های فیبر و دیگر المان ها در نرم افزار Zemax برای شبیه سازی سیستم مورد استفاده قرار می گیرند.

۱-۲ شبیه سازی

نرم افزار Zemax یک نرم افزار قدرتمند طراحی اپتیکی است که برای طراحی و آنالیز سیستم های اپتیکی و نورپردازی^۶ مورد استفاده قرار می گیرد. نرم افزار به وسیله ردیابی پرتو، انتشار پرتوها را در یک سیستم نوری مدل سازی می کند. در واقع می تواند اثر المان های نوری مانند لنزهای معمولی، لنزهای کروی، لنزهای شاخص گرادیان، آینه ها، فیبرهای نوری چند مدی و المان های نوری پراشنده را به صورت استاندارد بررسی کرده و نمودارهای نقطه ای و پرتویی را تولید نماید. اندازه گیری توان در این نرم افزار با جایگذاری آرایه ای از آشکارسازها در خروجی یا ورودی هر المان قابل اندازه گیری است.

نرم افزار از کتابخانه ای متشکل از عدسی های تجاری، مواد اپتیکی و لایه نشانی بهره می برد و می تواند در دو حالت ردیابی ترتیبی پرتو (sequential) از طریق المان های نوری و ردیابی غیر ترتیبی پرتو (non-sequential) برای آنالیز نورهای پراکنده و اپتیک فیزیکی انتشار پرتو، کار کند. همچنین، دارای قابلیت تلورانس گذاری به جهت تحلیل اثر نقص تولید و خطای مونتاژ است (Radiant Vision Systems, 2022).

این نرم افزار می تواند برای ادواتی که پراش آن ها بسیار مهم است، مانند: انتشار پرتو و جفت شدگی نور^۷ در فیبر نوری مورد استفاده قرار گیرد. ابزار بهینه سازی این نرم افزار می تواند با تنظیم خودکار پارامترها طراحی اولیه لنزها را در یک سیستم نوری بهبود بخشد و کارایی را در نتیجه کاهش ابیراهی ها، افزایش دهد تا در ساخت تجاری با هزینه و زمان کمتر، سیستمی با بالاترین بهره تولید شود.

نرم افزار Optifiber یک ابزار قدرتمند برای حل عددی مدهای هدایتی فیبر نوری است و پارامترهای تاخیر گروهی^۸، پاشندگی سرعت گروهی^۹، تلفات، پروفایل مودی موثر^{۱۰}، پاشندگی قطبش مد، ضریب موثر

سیلیکونی که بیشترین خلوص و کمترین افت را دارند بدلیل شعاع خمش کم، ماهیت شکننده و همچنین، هزینه بالای ساخت و انحصاری بودن، در عمل جهت استفاده در سیستم های روشنایی روز فیبر نوری امکان استفاده ندارند (Driggers, 2003). در این میان مطالعات نشان می دهد که فیبرهای پلاستیکی و پلیمری با برطرف کردن معایب اصلی همچون افت بالا، مقاومت دمایی پایین و پهنای باند باریک برای استفاده در اینگونه سیستم ها ترجیح داده می شوند (Bhowmik & Peng, 2019). در سال های اخیر استفاده از فیبرهای پلیمری نسبت به فیبرهای پلاستیکی افزایش یافته است و دلیل آن به داشتن پوشش، قابل کنترل بودن ضریب شکست، شفافیت و در نتیجه افت آن ها بر می گردد. بررسی ها روی پخش کننده ها، منجر به چراغ های خورشیدی هیبریدی مجهز به لامپ های الکترونیکی کم نور و یک سلول خورشیدی برای تکمیل نور طبیعی در زمان های ابری یا در شب شده است. برای محاسبه بازده پخش کننده، تابش خورشید به عنوان ورودی و لومن نور تابشی توسط آن ها به عنوان خروجی در نظر گرفته شده است. که بدون پرداختن به اجزاء سیستم، بازده کل سیستم را بدست می دهد (Sreelakshmi & Ramamurthy, 2022).

چیدمان های متفاوتی به صورت تجربی برای افزایش بازده این سیستم ها مورد تحلیل و آزمایش قرار گرفته است، اعم از طراحی و مقایسه دیش های جمع کننده نور خورشید (Al-Amayreh et al., 2020)، جمع کننده ترکیبی از لنز و سلول (Xia et al., 2023)، مقایسه انواع فیبرها، تغییر مشخصه های فیزیکی و شیمیایی فیبرهای نوری (Sreelakshmi & Ramamurthy, 2022)، روابط تزویج (Han et al., 2013)، تعیین طیف در سیستم شامل فیبر پلاستیکی (Chen, 2022)، کاستن اثرات گرمایی طیف مادون قرمز در دهانه ورودی فیبر (Shen et al., 2022) و غیره.

در این میان خلاء، یک روش شبیه سازی و بهینه سازی مطمئن و دقیق برای کاهش هزینه، زمان و خطای ساخت چشمگیر است. به همین دلیل در این مقاله، به کمک دو نرم افزار قدرتمند Optifiber و Zemax به ارائه یک روش نوین برای مدل سازی فیبر نوری پلیمری منتقل کننده، شبیه سازی و بهینه سازی یک سیستم شامل فیبر به عنوان انتقال دهنده و لنز فرل به عنوان جمع کننده، پرداخته شد و در نتیجه، با استفاده از پارامترهای حیاتی با گزینه Global Optimization که مبتنی بر الگوریتم ژنتیک است، تزویج نور به درون فیبر نوری بهینه و بازده افزایش یافت.

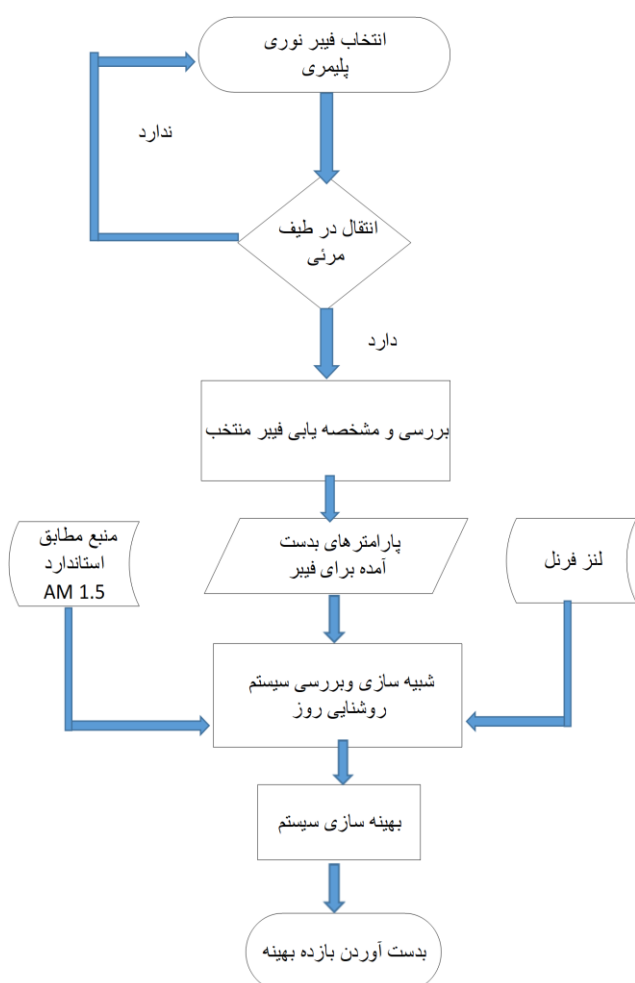
در این راستا، ابتدا با مقایسه سه نوع فیبر پلیمری مطرح بهترین انتخاب شد و مشخصه های دقیق آن در Optifiber مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. سپس، مشخصه های نتیجه گرفته در نرم افزار Zemax پیاده سازی و با اضافه کردن لنز فرل، سیستم شبیه سازی شد. شبیه سازی مبتنی بر رهگیری پرتو های نور در ورودی و خروجی اجزاء و اندازه گیری بوسیله آشکارسازها است. در نهایت با تعریف یک تابع برازش و چند ویژگی، تزویج به درون فیبر نوری بهینه شد و بازده

⁶ Illumination
⁷ Light coupling
⁸ Group delay
⁹ Group velocity dispersion

به منظور شبیه سازی، فیبر نوری پلیمری با ۱۰۰ سانتی متر طول و ۱ میلی متر قطر انتخاب می شود. هسته^{۱۵} مرکزی از جنس PS^{۱۶} و غلاف^{۱۷} از جنس PMMA^{۱۸} در نظر گرفته شده اند، قابل ذکر است که جنس این دو سطح پس از تجزیه و تحلیل و مقایسه سه نوع فیبر پلیمری مطرح از نتایج نرم افزار Optifiber انتخاب شده است.

به دلیل اینکه در این شبیه سازی هدف بررسی نور ورودی و خروجی به درون فیبر است نیاز به المان هایی است تا به کمک آن ها بتوان نور را آنالیز کرد. المان هایی که این نقش را به عهده دارند، آشکارسازهای نور از نوع قطبی (Polar) هستند. یک آرایه از آشکارسازها را در ورودی فیبر و یک آرایه دیگر در خروجی فیبر قرار داده شدند تا بتوان نور ورودی و خروجی به فیبر را بررسی کرد.

در شکل (۲) روند نمای روش پیشنهادی نشان داده شده است.

شکل (۲): روند نمای روش پیشنهادی

غیرخطی و غیره را محاسبه می کند. علاوه بر این مشخصه های مفید، نرم افزار OptiFiber قادر است تا با هدف دستیابی به یک طراحی با ویژگی خاص نظیر فیبر با بزرگترین ناحیه مدی ساختار فیبر را بهینه سازی کند (Optiwave, 2014).

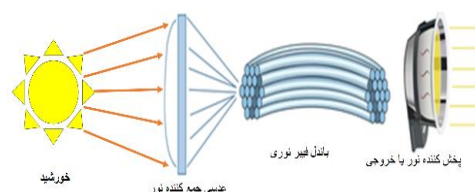
قابل ذکر است که پارامتر افت در یک طول از فیبر پس از محاسبه توان ورودی و خروجی با معادله زیر قابل محاسبه است.

$$IL = -10 \log \left(\frac{P_{out}}{P_{in}} \right) \quad (1)$$

در رابطه بالا P_{in} و P_{out} به ترتیب افت تحمیلی، توان ورودی و توان خروجی را نشان می دهند. واحد افت دسی بل است.

در این نرم افزار با استفاده از گزینه های موجود می توان ویژگی های اصلی فیبر طراحی شده همچون تعداد مدها، مشخصات مد اساسی، طول موج قطع^{۱۱}، ضریب شکست مضاعف پاشندگی و تاخیر گروهی، عرض مد و تلفات ماده، پاشندگی و تاخیر گروهی، تلفات ماده و پاشندگی مد پلاریزه^{۱۲} را محاسبه نمود.

در نتیجه، با استفاده از نرم افزار Optifiber می توان مشخصه های فیبر نوری پیشنهادی را بدست آورد و جهت بهینه سازی در نرم افزار Zemax پیاده سازی کرد.

شکل (۱): ساختار شماتیک از یک سیستم روشنایی روز فیبر نوری

۲-۲ مدل سازی و طراحی

در این مقاله، سه بخش اصلی یک مسیر انتقال دهنده تک فیبر در سیستم روشنایی روز فیبر نوری، یعنی منبع نور به عنوان نور خورشید، لنز و فیبر نوری در محیط نرم افزاری شبیه سازی و سپس آنالیز و بهینه سازی شده است. شایان ذکر است که در این مقاله تمرکز بر توان دریافتی است که توسط پخش کننده در خروجی فیبر نوری دریافت می شود. شکل ۱ به طور شماتیک سیستم روشنایی روز فیبر نوری مورد نظر را نشان می دهد.

منبعی با توان ۱۰۰ وات در فاصله ۵۰ سانتی متری از لنز جمع کننده مطابق با استاندارد AM 1.5^{۱۳} که باند طیفی خورشید را دارا است به عنوان منبع استفاده می شود.

به عنوان مولفه جمع کننده از یک لنز فرنل^{۱۴} از جنس ACRYLIC با قطر ۳ سانتی متر و فاصله کانونی ۳/۵ سانتی متر، جهت جمع آوری و توزیع نور به درون فیبر نوری استفاده می شود.

¹⁴ Fresnel lens

¹⁵ Core

¹⁶ Polystyrene

¹⁶ Clad

¹⁸ Polymethyl Methacrylate

¹⁰ Effective modal profile

¹¹ Cut off wavelength

¹² Polarization mode dispersion

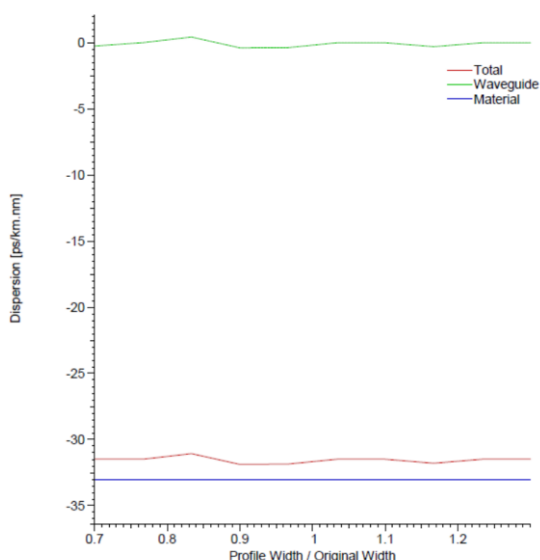
¹³ Air Mass 1.5

۳- نتایج

مهمترین و تنها دلیل کافی برای انتخاب فیبر با هسته PS و پوشش PMMA است.

۱-۱-۳ بررسی و استخراج مشخصه‌های فیبر PS-PMMA

شکل (۳) نمودار پاشندگی را در عرض پروفایل فیبر منتخب نشان می‌دهد. همانگونه که مشخص است پاشندگی کل و ماده در میانه طیف مرئی منفی و پاشندگی موجبر صفر است. از آنجا که پاشندگی یک عامل مخرب است، این نتیجه، کیفیت این فیبر را برای انتقال نشان می‌دهد.

شکل (۳): پاشندگی رنگی در عرض موجبر

نمودار افت ماده در طیف مرئی در شکل (۴) نشان داده شده است و همانگونه که مشخص است افت ماده با جذابیت در بازه طول موج مرئی روند نزولی را به سمت صفر طی می‌کند. افت ماده ناشی از چند عامل مختلف شامل جذب²³ OH، جذب²⁴ IR، جذب²⁵ UV و پراکندگی رایلی²⁶ می‌باشد. عدم وجود افت ماده در فیبر مورد نظر جذابیت آن را بالاتر می‌برد و نشان می‌دهد که تنها افت مربوط به مدهای تابشی (مد هابی که خارج از هسته منتشر می‌شوند) در طول فیبر است که با معادله ۱ قابل محاسبه است.

پس از اینکه مدل‌سازی در نرم افزار Optifiber به انجام رسید، نتایج حاصل مورد تجزیه تحلیل قرار گرفته و مشخصه‌های فیبر منتخب (به عنوان بهترین گزینه) به عنوان فیبر مورد استفاده در نرم افزار Zemax پیاده سازی می‌شود. در مرحله بعد مشخصه تمام المان ها اعم از فیبر، عدسی و آشکارسازها در نرم افزار Zemax پیاده سازی و یک سیستم روشنایی روز فیبر نوری شبیه سازی و سپس بهینه سازی می‌شود.

۱-۳ تجزیه و تحلیل نتایج حاصل از Optifiber

فیبرهای نوری پلیمری، در رسته فیبرهای چند مدی افت بیشتری نسبت به فیبرهای سیلیکونی دارند، اما برخی ویژگی‌های مثبت آن‌ها همچون هزینه کم تولید، انعطاف پذیری و سهولت کاربرد باعث شده است که این نوع فیبرها در سیستم‌های روشنایی روز نسبت به سیستم های مخابراتی با توجه به طول انتقال کمتر، ترجیح داده شوند. فیبرهای پلیمری نیز در انواع مختلف و با مواد متفاوتی ساخته می‌شوند که در این میان، موادی از قبیل: پلی متیل متاکریلیت (PMMA)، پلی استرین (PS) و پلیمرهای فلوئور شده (FP)، کاربرد بیشتری دارند. در نتیجه، جهت طراحی، سه نوع فیبر پلیمری که با این مواد ساخته می‌شوند و در صنعت پرکاربردترین ها هستند، در نظر گرفته شده اند. اطلاعات مربوط به این فیبرها در جدول (۱-۳) آورده شده است.

جدول ۱: اطلاعات مربوط به سه نوع فیبر پلیمری قابل استفاده

ضریب شکست	ضریب شکست	جنس	جنس
شعاع	فیبر	شکست	پوشش
1mm	1.49	1.59	PMMA ²⁰ PS ¹⁹
1mm	1.42	1.49	PMMA FP1 ²¹
1mm	1.4	1.49	PMMA FP2 ²²

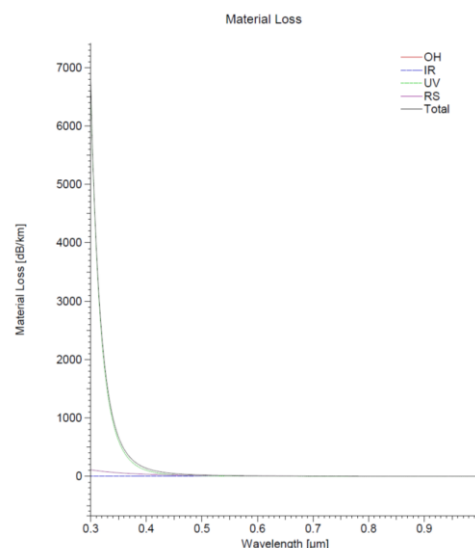
وقتی این سه فیبر را از لحاظ مدها بررسی شدند. این نتیجه حاصل شد که دو فیبری که از هسته PMMA و روکش FP تشکیل شده‌اند در طول موج‌های طیف مرئی هیچ مدی را انتشار نمی‌دهند و این

Hydroxyl Ion²³
Infrared²⁴
Ultraviolet²³
Rayleigh Scattering²⁶

Polystyrene²⁰
Polymethyl Methacrylate²⁰
Fluorinated Polymer-1²¹
Fluorinated Polymer-2²²

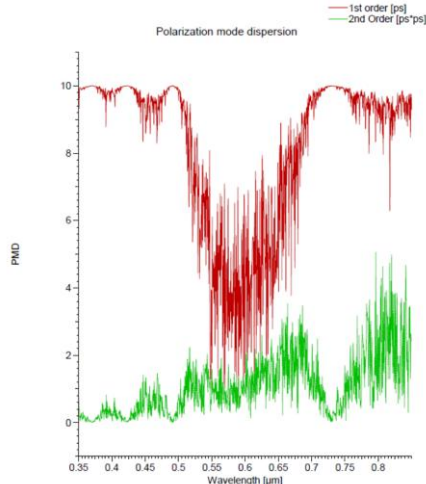

شکل (۵): نمایه میدان الکتریکی نرمالیزه حاصل از تداخل مدها در مقطع فیبر های الف: 1mm و ب: 2mm

شکل (۴): افت ماده در فیبر در بازه طیف مرئی

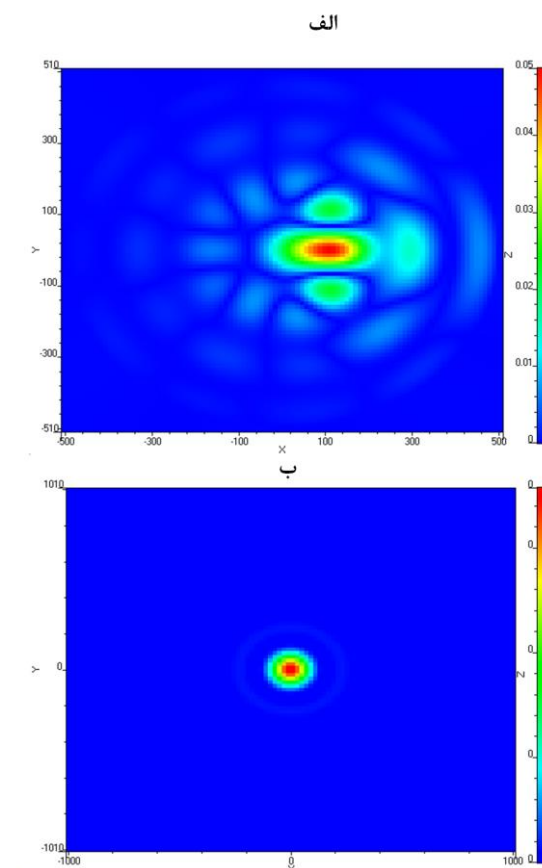
شکل (۶) پاشندگی قطبش مدی²⁷ را در طیف مرئی برای فیبر انتخابی نشان می‌دهد. PMD به دلیل عدم تقارن هسته رخ می‌دهد که در فیبرهای پلیمری و پلاستیکی غیرقابل اجتناب است. همانطور که مشخص است در بازه طیف مرئی مقدار PMD کاهش یافته است و مقدار میانگین و RMS آن نیز به ترتیب $1/15 ps$ و $2/42 ps$ است. در نتیجه کاهش افت ماده، پاشندگی منفی و کاهش PMD در طیف مرئی بیانگر توانایی و قابلیت اطمینان فیبر منتخب برای استفاده در سیستم روشنایی است. در جدول ۲ چند ویژگی برتر این فیبر برای پیاده و مدل سازی در شبیه سازی آورده شده است. نتایج جدول حاصل بررسی و تحلیل فیبر در نرم افزار Optifiber می‌باشد.

شکل ۶: پاشندگی مد پلاریزه (PMD) در طیف مرئی

جدول ۲: خلاصه اطلاعات مربوط به فیبر پلیمری منتخب

Core	Polystyrene
Cladding	Polymethyl methacrylate
n1	۱/۵۹
n2	۱/۴۹
NA	۰/۵۵
PMD (ps)	۱/۸۵
Diameter (mm)	۱
Cut-Off (μm)	۸/۲۲

27 Polarization Mode Dispersion (PMD)

۲-۳ تجزیه و تحلیل نتایج شبیه سازی شده با

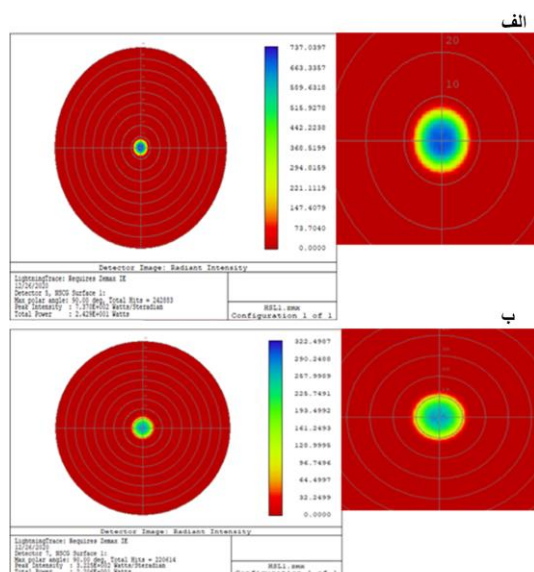
Zemax

حال که نتایج حاصل از نرم افزار Optifiber تجزیه و تحلیل و در نتیجه فیبر مناسب مشخصه یابی شد. مشخصه های درج شده در جدول ۲ به همراه مشخصات یک لنز فرنل (مشخصات در بخش ۲) به عنوان جمع کننده و همچنین مشخصات منبع نور در نرم افزار Zemax پیاده سازی شده و یک سیستم روشنایی روز فیبر نوری تک فیبره شبیه سازی شد.

در این نوع سیستم مهمترین مشخصه، انتقال است. به همین دلیل، از آشکارسازها در ورودی و خروجی استفاده شده است.

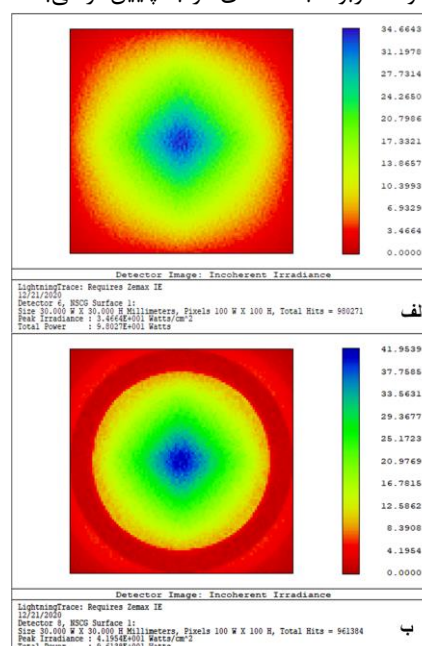
شکل (۷) الف و ب به ترتیب نتایج آشکارسازهای قبل و بعد از لنز را نشان می دهند. پروفایل شدت به نمایش درآمده و توان در نقطه ای که آشکارساز قرار گرفته اندازه گیری می شود. توان رسیده به آشکارساز قبل از لنز ۹۸ وات و پس از عبور از لنز این مقدار به ۹۶ وات کاهش می یابد. این افت دو واحدی توان به دلیل جذب ناشی از ضخامت و جنس لنز است.

شکل (۸) الف و ب به ترتیب آشکارسازهای ورودی و خروجی فیبر را نشان می دهند، با استفاده از این لنز مقدار ۲۴ وات نور به درون فیبر تزویج شده است که پس از طی ۱ متر طول فیبر و افت ناشی از آن، این مقدار به ۲۲ وات کاهش یافته است. همچنین از الگوی رنگی نور مشخص است که هرچه از مرکز فیبر به سمت لبه ها می رویم شدت نور کاهش می یابد، دلیل این موضوع نیز این است که در مرکز فیبر پرتوهای پراکنده تری منتشر می شوند و این پرتوها عموماً مسیر کوتاه تری را درون فیبر طی می کنند و به همین دلیل افت کمتری نیز دارند، این پرتوها مربوط به مد های مرتبه پایین تر می باشند.

شکل (۸): نتایج آشکارسازهای الف. ورودی فیبر نوری و ب. خروجی فیبر نوری

نمودارهای زاویه فضایی نور در ورودی و خروجی فیبر در شکل (۹) نمایش داده شده اند، که در این شکل ها هم مشخص است که نور پس از خروج از فیبر زاویه بیشتری (پخش شدگی بیشتری) دارد و پیک شدت نیز کاهش یافته است.

شکل (۷): نتیجه آشکارساز الف: قبل از لنز فرنل و ب: بعد از لنز فرنل

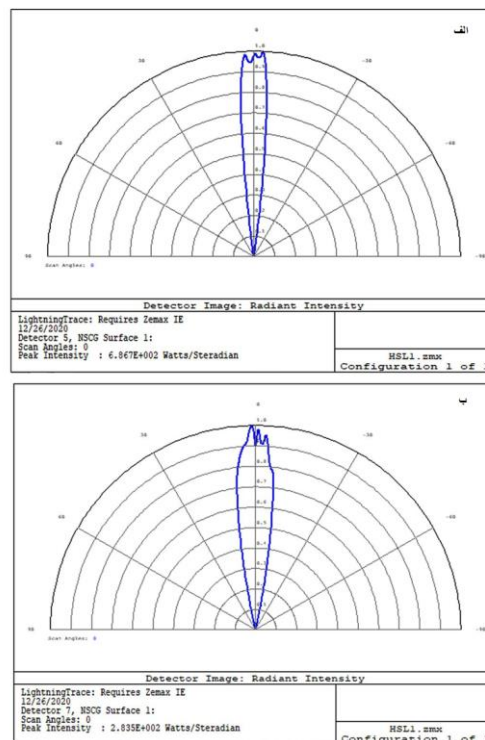
چکشی^{۲۰}، بهینه سازی مجازی و بهینه سازی جهانی^{۳۱} است که هر کدام از الگوریتم خاصی استفاده می کنند.

در سیستم طراحی شده بهبود توزیع نور به درون فیبر اهمیت ویژه ای دارد که می تواند بازده سیستم را افزایش دهد، به همین دلیل از بهینه سازی توسط خود نرم افزار Zemax کمک گرفته شد و به طور خاص از روش بهینه سازی جهانی که بر پایه الگوریتم ژنتیک است، بهره برده شد، مزیت این روش نسبت به دیگر روش های تعریف شده در Zemax این است که در مینیمم های محلی گیر نمی کند.

در جدول Comment Editor دو پارامتر، ضخامت و قطر لنز فرنل به صورت متغییر در نظر گرفته شدند.

تابع شایستگی، RMS شعاعی لکه نسبت به پرتو اصلی (محوری) در نظر گرفته شد. به ازای هر طول موج یک دایره و ۶ بازو در نظر گرفته شد. یعنی هر طول موج از طیف مرئی روی دهانه فیبر یک لکه دایره ای ایجاد می کند که عبارت از ۷ پرتو می باشد و ۶ پرتو از خروجی لنز به محیط دایره می رسند. در جدول Merit Function تابع شایستگی بر اساس پیش فرض خود نرم افزار، RMS لکه مربوط به هر کدام از این پرتوها می باشد که عبارت از ۴۲ تابع شایستگی که تابع شایستگی تحت عنوان ردگیری پرتو با نام NSTR^{۳۲} لحاظ می شوند. نرم افزار به هر کدام از این ۴۲ تابع، مقدار هدف، وزن، مقدار کنونی و در صد سهم اختصاص می دهد. وزن توابع به مساحت جاروب شده روی مقطع ورودی فیبر بر می گردد به طوریکه هر چه مساحت بیشتر باشد وزن بیشتری را به آن اختصاص می دهد. و سهم آن ها متناسب با ضرب وزن در اختلاف هدف با مقدار کنونی است. به این ترتیب با اجرای بهینه سازی جهانی با ۷۴۵۶ دور (cycle) اجرا در مدت ۳ دقیقه بهینه سازی انجام شد. مقادیر بهینه ضخامت و قطر لنز فرنل به ترتیب ۸ و ۱۸ میلی متر بدست آمد که به طور اتوماتیک در Command دیده شد (Radiant Vision Systems, 2022).

پس از انجام بهینه سازی و شبیه سازی مجدد بر اساس پارامترهای بهینه لنز فرنل و بررسی آشکارسازها مشخص شد که طبق انتظار، ورود و خروج نور به فیبر نوری به ترتیب به ۳۵ و ۳۰ وات افزایش پیدا کرده است که نشان دهنده افزایش ۳۶ درصدی بازده کل است. این اتفاق با مقدار بهینه ضخامت لنز به ۸ میلی متر، قطر لنز به ۱۸ میلی متر و کاهش قطر لکه، حادث شد. شکل (۱۰) الف و ب به ترتیب، نتایج آشکارسازهای ورودی و خروجی فیبر را پس از بهینه سازی نشان می دهند. از مقایسه این شکل با شکل (۸)، اصلاح پروفایل شدت و کوچکتر شدن اندازه لکه در نقطه کانونی واضح است.

شکل ۹: نمودار فضایی (الف) نور وارد شده به فیبر (ب) نور خارج شده از فیبر

مقدار افت از معادله (۱)، با توجه به توان ورودی و خروجی به فیبر در واحد طول 0.4 dB/m بدست آمد که مقدار نسبتاً قابل قبولی برای یک فیبر نوری پلیمری می باشد.

۳-۳ نتایج حاصل از آزمایش

لنز فرنل با قطر 3cm در محفظه یک شبیه ساز سلول خورشیدی متشکل از ۴ لامپ هالوژنی قرار گرفت. یک سر فیبر پلیمری PMMA با قطر 1mm و طول 100cm در فاصله کانونی لنز فرنل ثابت شد. با یک پیرانومتر مدل TES-1333 شدت نور در محل لنز فرنل و همچنین در خروجی فیبر نوری اندازه گیری شد. شدت در محفظه 1280 W/m^2 و در خروجی فیبر 267 W/m^2 توسط پیرانومتر ثبت شد که نشان دهنده ۲۱٪ بازده سیستم است. نتایج شبیه سازی با ۲۲٪ بازده در تطابق مناسبی با نتیجه عملی است. علاوه بر این آقای زیا^{۲۸} و همکارانش بازده سیستم های روشنایی با انتقال توسط فیبر را بین ۱۵ تا ۲۹٪ ثبت کرده اند (Xia et al., 2023).

۴-۳ بهینه سازی توزیع نور به درون فیبر

نرم افزار Zemax قادر به بهینه سازی سیستم اپتیکی با استفاده از چهار روش مختلف تحت عناوین، بهینه سازی محلی^{۲۹}، بهینه سازی

Hammer Optimization³⁰
Global Optimization³¹
Non sequential trace ray³²

Xia²⁸

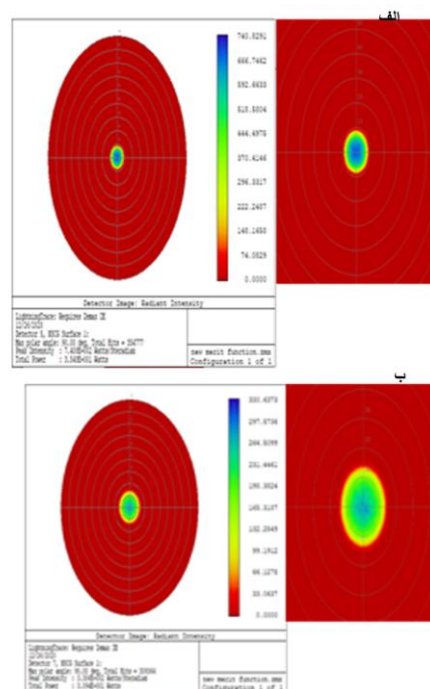
Local Optimization²⁹

نوع فیبر جنس Core و Clad متفاوتی داشتند که پس از آنالیز داده‌های بدست‌آمده از نرم افزار Optifiber، فیبری که از هسته PS پوشش PMMA بود به عنوان فیبر مناسب تر انتخاب شد، این فیبر تعداد مدهایی بیشتری و طیف وسیع‌تری را منتقل می‌نمود. در ادامه نیز فیبر مدل از لحاظ پاشندگی، افت و مد های تابشی مورد بررسی قرار گرفت. یک فیبر به قطر ۱ میلی متر در فاصله کانونی لنز فرنل با قطر ۳ سانتی متر و فاصله کانونی ۳/۸ سانتی‌متر قرار داده شد و یک منبع ۱۰۰ وات به عنوان نور خورشید مطابق استاندارد AM 1.5 نیز در فاصله ۵۰ سانتی متری لنز قرار گرفت تا نقش خورشید را ایفا کند. این چیدمان در نرم افزار Zemax پیاده سازی شد. پس از بررسی نتایج آشکارسازها مشخص شد که با این طراحی ۲۴ وات نور به درون فیبر تزویج می‌شود و ۲۲ وات از فیبر خارج می‌شود در حالیکه افت انتقال در فیبر در حدود 0.4 dB/m است. این نتایج نشان دهنده بازده ۲۲ درصدی است. همین چیدمان در آزمایش بازده ۲۱ درصدی را نشان می‌دهد که با ۱ درصد خطا روش را تایید می‌کند. به منظور افزایش تزویج نور به درون فیبر، برای افزایش بازده، بهینه‌سازی پارامترهای لنز فرنل انجام شد. جهت بهینه‌سازی از بهینه‌سازی جهانی که بر اساس الگوریتم ژنتیک است، بهره برده شد. قابل ذکر است که در جدول Merit Function نیز از توابعی استفاده شد که به کمک آن‌ها بتوان میزان توان ورودی و قطر لکه^{۳۳} را بهبود بخشید. پس از بهینه‌سازی با افزایش ضخامت و قطر لنز و کاهش قطر لکه، میزان توان ورودی و خروجی نور به فیبر به ترتیب به ۳۵ و ۳۰ وات افزایش پیدا کرد و در حقیقت این کار باعث بهبود ۳۶ درصدی بازده شد. نتیجه حاصل نشان از بهره‌وری در سیستم های روشنایی روز به کمک نرم افزارهای قدرتمند برای کاهش خطای مجاز در ساخت و صرفه جویی در زمان و هزینه، دارد. هر چه بازده بیشتری از این سیستم ها انتظار رود، به یقین به همان اندازه مصرف سوخت های فسیلی و تولید گاز های گلخانه ای کاهش می‌یابد. همچنین، بازده مناسب، اشتیاق کاربرد به جایگزینی این نوع سیستم را در کشاورزی مسقف، منازل، کارخانه ها و غیره افزایش می‌دهد.

مراجع

- Abd Rashid, A. F., & Yusoff, S. (2015). A review of life method for building industry. cycle assessment *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 45, 244-248
- Al-Amayreh, M. I., Alahmer, A., & Manasrah, A. (2020). a hybrid A novel parabolic solar dish design for solar lighting-thermal applications. *Energy Reports*, 6, 1136-1143
- Bhowmik, K., & Peng, G.-D. (2019). Polymer optical fibers. *Handbook of Optical Fibers*, 1-51
- Bureau, C. (2022). *Releases New U.S. Population Estimates by Age*.

Spot Radius 27

شکل (۱۰): نتایج آشکارسازها الف. قبل و ب. بعد از فیبر نوری پس از بهینه سازی

۵-۳ مقایسه قبل و بعد از بهینه‌سازی:

همانطور که از شکل های مربوط به تزویج نور قبل و بعد از بهینه سازی مشخص است، بعد از بهینه‌سازی، ضخامت و قطر لنز افزایش یافته که این موضوع باعث متمرکز شدن بیشتر نور به درون فیبر نوری شده است. با بهینه سازی سیستم بازده ۳۶ درصد بهبود یافت. در جدول (۲-۴) نیز مقایسه‌ای بین پارامترهای مختلف سیستم روشنایی روز فیبر نوری قبل و بعد از بهینه‌سازی انجام شده‌است.

جدول ۳: مقایسه پارامترهای مختلف سیستم روشنایی روز

قطر لنز (میلی-متر)	ضخامت لنز (میلی-متر)	توان خروجی (وات)	توان ورودی (وات)	قبل از بهینه‌سازی
۳۰	۳	۲۲	۲۴	قبل از بهینه‌سازی
۱۸	۸	۳۰	۳۵	بعد از بهینه‌سازی

۴- نتیجه‌گیری

سه نوع فیبر پلیمری که در این سیستم‌ها کارایی بیشتری دارند در محیط نرم افزار OptiFiber طراحی و تجزیه و تحلیل شدند. این سه

- [gov/newsroom/press-https://www.census](https://www.census.gov/newsroom/press-releases/2022/population-estimates-age-sex.html)
[releases/2022/population-estimates-age-sex.html](https://www.census.gov/newsroom/press-releases/2022/population-estimates-age-sex.html)
 Council, U. G. B. (1995). Green building rating systems-
 draft recommendations for a US rating system.
 Bethesda, Md.: US Green Building Council
 Driggers, R. G. (2003). *Encyclopedia of Optical Engineering: Las-Pho, pages 1025-2048* (Vol. 2). CRC press
 Han, H. J., Riffat, S. B., Lim, S. H., & Oh, S. J. (2013). Fiber optic solar lighting: Functional competitiveness and potential. *Solar Energy*, 94, 86-101
 IEA. (2021). *Net Zero by 2050*.
<https://www.iea.org/reports/net-zero-by-2050>
 Kumar, V., Shrivastava, R., & Untawale, S. (2015). Fresnel lens: A promising alternative of reflectors in concentrated solar power. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 44, 376-390
 C., Earl, D. D., Beshears, D. L., Lapsa, M. V., Maxey, L Ward, C. D., & Parks, J. E. (2007). Hybrid solar lighting provides energy savings and reduces waste heat. *Energy Engineering*, 104(4), 7-20
 Maxey, L. C., Parks, J., Beshears, D., Earl, D., Lapsa, M., & Muhs, J. (2007). Spectral Transmission of a Solar Collector and Fiber Optic Distribution Hybrid Lighting System. *Energy Sustainability Technical Documentation Optiwave*. (2014). *OptiFiber Optical Fiber Design Software*. In Optiwave Systems Inc. <https://optiwave.com/wp-content/uploads/2014/08/fiber-cad.pdf>
 Potrč, S., Čuček, L., Martin, M., & Kravanja, Z. (2021). Sustainable renewable energy supply networks optimization–The gradual transition to a renewable energy system within the European Union by 2050. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 146, 111186
 Radiant Vision Systems, L. (2022). *Radiant Zemax is Now Radiant Vision Systems*.
<https://www.radiantvisionsystems.com/about-us/news/radiant-zemax-now-radiant-vision-systems>
 Sreelakshmi, K., & Ramamurthy, K. (2022). Review on fibre-optic-based daylight enhancement systems in buildings. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 163, 112514
 Ullah, I. (2014). Daylight for healthy indoor environment and energy benefits. *International journal of ophthalmology an eye*, 2, 1-2
 Xia, L., Wei, G., Wang, G., Cui, L., & Du, X. (2023). Research on combined solar fiber lighting and photovoltaic power generation system based on the spectral splitting technology. *Applied Energy*, 333, 120616